

İnsanın *sosyalizm* satarak para kazanması *kapitalist* bir faaliyet midir?

Birkaç gün önce bu soru üzerine bir yazı yazmıştım ama bilgisayardan *kapitalist* Windows'u silip, *sosyalist* Ubuntu'yu kurarken, yedeklemeyi unuttuğum için silindi.

Yeniden yazmak niyetim var mı? Yok. Ancak şunu söyleyebilirim: Sosyalizm konuya yanlış yerden bakıyor ve Kapitalist bir *ideolog* değil. Her ne kadar *şışman sosyalistin biri* her yerde *ideoloji* görse de, *tüm dünyayı değiştirecek kadar kuvvetli* bir fikir olarak *ideoloji* az. Kapitalizm de böyle bir ideoloji değil, çok daha temel, içgüdüsel bir zemini var.

İnsanlar organize olmak ister: Mecburiyetin ötesinde bir hiyerarşi yaratma, bir klana mensup olma ihtiyacı vardır. Kapitalizm yeknesek bir kar/zarar fikri etrafında, bu organizasyonları maddi meseleleri çözmek için kullanır. Bu kar zarar meselesi de *kişisel bir sorumluluk* oluşturur. Kapitalizm'in çözdüğü meseleleri, Komünist bir devlette de çözmek zorundasınız ancak buradaki *sorumluluk* kişisel olmadığı ve mesela *partiye* veya sair bürokrasiye karşı olduğu için, bu sorumluluk kar/zarar kadar basit ve evrensel bir kritere dayanmadığı için *imtiyaz yaratmak* çok daha kolaydır.

Bizim Kapitalizm'le ve Komünizm'le asıl derdimizin bu olması gerekir: *İmtiyazlar*. Aristokrasi ve sair monarşilerle de derdimiz aynıdır: *İmtiyazlar* O halde bu sistemlerin ne şekilde imtiyaz yarattığı ve bu imtiyazların genele ne şekilde etki ettiğiyle ilgilenmek gerekir. İmtiyazlar her zaman var, insanların birbirini yönetmesi, organize olması ve hemen tüm sosyal faaliyetler *imtiyazlar* sayesinde mümkün. İki kişinin evlenmesi bile birbirlerine ve toplumun onlara tanıdıkları imtiyazlar demek. Ancak bu imtiyazların genele etkisi nedir diye bir soruşturma gerek.

Kapitalizm örneğin *şirket kurmak* diye bir imtiyaz sağlıyor, sonra bu şirkete *tüzel kişilik* namı altında başkalarını çalıştırma, mülk edinme vs. haklar tanıyor. Bu hakların, o şirketin sahibine yarattığı sorumluluk, tanıdığı imtiyazlara nazaran az, ancak bir yandan da bu olmazsa, insanlar *risk* alıp, fikirlerini gerçekleştirme ve ekonomik aktör olma niyetinden uzaklaşıyorlar. Şirketlerle ilgili sorumlulukların sınırlı olması, mesela bir şirket iflas ettikten sonra sahibini hapse atamıyor olmak gibi konular, şirket fikrinin yarattığı imtiyazlardan.

İmtiyazlar üzerinde, hangilerinin ne kadar faydalı olduğunu düşünmek ve konuşmak, *hepsini iptal edeceğiz* demekten zor olduğu için, *sosyalist* takımı, *bunların hepsini kaldıracağız* gibi şeyler söylemiş. Belli imtiyazları kaldırmak için, başka imtiyazlar yaratmak gerektiğini kaçırarak. Sonunda insanların patronların değil, devletin kölesi olduğu bir düzeni *ideal* diye sunarak.

Kapitalizm de imtiyazları *hep yarayışlı* bir düzen değil, haşa. Ancak bu imtiyazları değerlendirecek bir *model* kurmak, diyelim Kapitalizm'den belli unsurları kaldırsak, mesela *telif hakkı* gibi bir imtiyaz olmasa ne olur, diye düşünmek çok daha makul. İnsanın iştah içgüdüsüne uyan bir *sistem* de olduğu için, Kapitalizm'i modifiye ederek, ondaki belli imtiyazları yok edip, yeni çeşit imtiyazlar üreterek elde edebileceğiniz bir toplum yapısının daha oturaklı olması daha muhtemel.